

Asia: VN/24846/2023

Valtion tutkimus- ja kehittämisrahoituksen käytön monivuotinen suunnitelma

Yleiset kysymykset

Onko suunnitelmassa ja sen linjauksissa tunnistettu olennaiset asiat?

Työterveyslaitos kiittää mahdollisuudesta lausua näkemyksensä tästä erittäin tärkeästä suunnitelmasta.

Mielestämme suunnitelmassa esitetyt tavoitteet ovat oikeansuuntaiset. Linjausten perusteiksi on tunnistettu monipuolisesti olennaisia asioita TKI-järjestelmän ja T&K-rahoituksen kehittämiseksi ja näiden avulla yhteiskunnan hyvinvoinnin lisäämiseksi.

T&K-toiminnan rahoituskokonaisuus rakentuu monesta osasta. Työterveyslaitos katsoo, että lausunnossa esitettyjen osatekijöiden lisäksi olisi turvattava tutkimusorganisaatioille riittävä perusrahoitus ja harkittava myös kansallista vastinrahoitusta. Yritykset ja organisaatiot, etenkin pienet, tulevat tarvitsemaan monipuolista tukea pystyäkseen lisäämään osallistumistaan tutkimustoimintaan ja 4 % talkoisiin.

Tarve vahvistaa Suomen osaamispääomaa myös kansainvälisillä toimijoilla on mukana suunnitelmassa. Tämän onnistumiseksi tarvitaan laaja-alainen suunnitelma, joka huomioi niin yhteiskunnan kuin yritysten toimet, jotta kansainväliset osaajat saadaan integroitumaan suomalaiseen yhteiskuntaan ja jäämään tänne pysyväksi osaksi T&K-toimintakenttäämme.

Miten suunnitelma vaikuttaa sektorinne ja/tai organisaationne toimintaan?

Tutkimuslaitokset toimivat joustavasti korkeakoulujen, yritysten ja julkisen hallinnon välimaastossa yhteiskunnan eri osa-alueilla. Siksi niillä on hyvät valmiudet toteuttaa yhteistyön lisäämiseen tähtääviä toimenpiteitä ja elinkeinojen kehittämistä tukevaa tutkimusta, joka mahdollistaa tutkimusosaamisen hyödyntämisen yrityksissä ja julkisissa organisaatioissa entistä laaja-alaisemmin.

Suunnitelluilla linjauksilla on suuri merkitys Työterveyslaitoksen tutkimus- ja kehittämistoiminnan suuntaamiseen ja toimintaedellytyksiin. Kilpaillun rahoituksen hakeminen on tutkimuslaitoksille tärkeää, sillä se pitää yllä tutkimuksen korkeaa tasoa. Hyvien hakemusten laatimiseen tarvitaan riittävää perusrahoitusta ja rahoitusten vastaanottamiseen vastinrahoitusta.

Tutkimuslaitokset käyttävät tutkimusrahoitusta erityisesti soveltavaan tutkimukseen, joka muovaa perustutkimuksen tuloksia yhteiskunnan ja liike-elämän käyttöön soveltamalla, kokeilemalla, testaamalla, jatkokehittämällä ja arvioimalla ratkaisuja. EU-rahoituksen lisäksi tulisi olla tarjolla riittävästi myös kilpailtua kansallista tutkimusrahoitusta (Suomen Akatemia, Business Finland) niiden alueiden tutkimuksen edistämiseksi, joilla olemme edellä kävijöitä tai joissa EU-tasolla on tunnustettu rahoituksen aukkoja. Tätä rahoitusta olisi kohdennettava myös julkista tutkimusta tekevien tutkimusorganisaatioiden esikaupallisiin, elinkeinoelämän kanssa verkottuneisiin tutkimushankkeisiin, joilta ei edellytetä välitöntä vientipotentiaalia. Myös kansalliseen kilpailtuun rahoitukseen tarvitaan vastinrahoitusta.

Nyt suunniteltujen rahoitusmuotojen (vastinraha, tutkijakoulu ja postdoc-raha) lisäksi tutkimuslaitoksille on taattava riittävä perusrahoitus. On vaarana, että hallituksen säästöohjelma valtionhallinnon menoille leikkaa tutkimuslaitoksen toimintaedellytyksiä. Ilman riittävä perusrahoitusta tutkimuslaitokset eivät pysty tekemään hyviä rahoitushakemuksia, vastaamaan rahoittajien lisääntyviin vaatimuksiin mm. tietosuojaan, aineistonhallinnan ja avoimen tieteen osalta, vahvistamaan pitkäjänteisesti tutkijakunnan osaamista ja kouluttamaan uusia tutkijasukupolvia sekä tarjoamaan laadukkaita tukipalveluita, ylläpitämään monipuolista tutkimusinfrastruktuuria ja keräämään uusia data-aineistoja.

Huomiot suunnitelman linjauksiin

Yhteistyö on Suomen T&K-toiminnan vahvuus

T&K-toimintakentässä on monenlaisia toimijoita (mm. erilaiset oppilaitokset, tutkimuslaitokset, yritykset ja julkiset organisaatiot). Vahvistavan yhteistyön edellytyksenä on, että kullakin taholla on aidot mahdollisuudet osallistua yhteistyöhön ja hyötyä siitä. Tämän varmistamiseksi erilaisten toimijoiden tarpeet ja edellytykset tulee osata ottaa huomioon rahoitusinstrumenttien suunnittelussa.

Tutkimuslaitokset toimivat joustavasti korkeakoulujen, yritysten ja julkisen hallinnon välimaastossa yhteiskunnan eri osa-alueilla. Niillä on hyvät mahdollisuudet tehdä elinkeinoja tukevaa tutkimusta yhteistyössä, joka lisää tutkimustiedon ja -osaamisen käyttöä organisaatioissa nykyistä laajemmin. Tutkimuslaitoksilla on osaamista erityisesti toimia perustutkimuksen ja kaupallistamisen välissä ja edistää tulosten soveltamista, pilotointia, testaamista, jatkokehittämistä ja toimivuuden arviointia. Toimivia malleja voidaan sitten tuotteistaa ja skaalata kaupallisille markkinoille.

Yritysten kunnianhimoisen T&K-toiminnan lisääntyminen vauhdittaa talouskasvua

- **Yritysten T&K-investoinnit kasvuun**
- **Uusia yrityksiä T&K-toimintaan**

Yritysyhteistyön rakentamiseen tarvitaan tukea, jotta yritykset saadaan osallistumaan 4 % tavoitteeseen. Etenkin pk-yritykset tarvitsevat tukea rahoitushakemusten tekemiseen ja tutkimushankkeisiin osallistumiseen. Myös digitaalisen kohtaamispaikan rakentaminen voisi olla perusteltua yritysten tarpeiden ja tutkimusideoiden kohtaamiseksi. Valtionhallinnossa eri toimialojen ja sektoreiden välillä tarvitaan myös entistä aktiivisempaa yhteistyötä siilojen madaltamiseksi ja aidon monitieteellisyyden lisäämiseksi. Monimutkaiset ongelmat vaativat uudenlaisia ratkaisuja.

T&K-osaaminen lisääntyy ja T&K-osaajien määrä kasvaa julkisella ja yksityisellä sektorilla tuottavuuskasvun tueksi

- **Uutta tietoa tuottava T&K-toiminta**
- **Tutkijanurat vahvistuvat julkisella ja yksityisellä sektorilla**

Kuten suunnitelmassa osuvasti todetaan, Suomen tulee kehittää tutkimuksen toimintaedellytyksiä koko TKI-järjestelmässä. Tähän yhdyimme täysin.

Kilpailtu tutkimusrahoitus on tehokas tapa nostaa tutkimuksen tasoa. Kilpaillun rahoituksen vastaanottaminen, niin kansainvälisen kuin kansallisen, edellyttää tutkimusorganisaatioilta omaa rahoitusta. Mikäli tutkimuslaitosten perusrahoitus laskee valtionhallinnon leikkausten myötä, yhteisrahoitteisiin hankkeisiin osallistuminen vaikeutuu. Tutkimuslaitoksille kohdistettu riittävä perusrahoitus vahvistaa tutkimuslaitosten mahdollisuuksia osallistua yhteishankkeisiin ja tukea toimintaympäristönsä organisaatioiden kilpailukykyä ja yhteiskunnallista huoltovarmuutta.

Korkeatasoiset tutkimus- ja teknologiainfrastruktuurit lisäävät Suomen houkuttelevuutta

- **Strategisia vahvuusaloja tukevat infrastruktuurit**
- **Suurteholaskennan kapasiteetin päivittäminen**

Infrastruktuurit mahdollistavat TKI-toiminnan. Niiden rakentaminen ja ylläpito on mahdollistettava pitkäjänteisellä rahoituksella ja joustavilla toimintaperiaatteilla. Erityisesti Suomen arvokkaat data-aineistot tarvitsevat rahoitusta lupakäytäntöjen kehittämiseksi, rahoitusmallin uudistamiseksi ja valmisaineistojen lisäämiseksi sekä avointen aineistojen osalta käytettävyyden kehittämiseksi, kuten Tulanet tutkimuslaitosten puolesta toteaa.

Kansainvälisten osaajien ja kumppaneiden houkuttelu Suomeen pysyvästi on haastavaa. Sen onnistuminen tulee vaatimaan runsaasti toimia niin yhteiskunnalta kuin organisaatioilta. Suomeen saapuminen ja Suomessa maahanmuuttajana eläminen olisi tehtävä huomattavasti nykyistä joustavammaksi ja organisaatioiden olisi kehitettävä toimintaansa mm. kielipolitiikan suhteen, jotta integroituminen työpaikoilla onnistuisi ja kannustaisi jäämään Suomeen. Tämän toteutumiseksi tarvitaan kansallisia suosituksia ja laaja-alaista tukea.

Kansainvälinen yhteistyö ja kansainvälisen T&K-rahoituksen hyödyntäminen lisääntyvät

- **EU:n T&K-yhteistyö**
- **Muu kansainvälinen T&K-yhteistyö**

EU-rahoituksen voittamiseksi isommissa määrin on tärkeää vahvistaa tukitoimia erilaisten hakijaorganisaatioiden osallistumismahdollisuuksien ja hakukyvyykkyyden lisäämiseksi sekä niille monipuolisia tukipalveluja.

Tutkimuslaitosten riittävä perusrahoitus on tarpeen myös kansainvälisen yhteistyön, liikkuvuuden ja verkostoitumisen mahdollistamiseksi.

T&K-toiminnan strategiset valinnat rakentavat Suomen tulevaisuuden menestystä

Kun resurssit ovat rajalliset, on tehtävä valintoja T&K-toimien vaikuttavuuden varmistamiseksi. Tutkimus on pitkäjänteistä toimintaa ja siksi olisi pohdittava, mitkä strategiset linjaukset ovat pitkäkestoisia ja mitkä heijastavat kunkin hallituskauden painotuksia. Vaikka osallistavuus on tärkeää laajojen mahdollisuuksien kokoamiseksi, varsinaiset valinnat eivät synny parhaiten osallistamalla.

Huomiot muihin suunnitelman osioihin:

Mahdolliset huomiot suunnitelman seurantaan (luku 4)

T&K-toiminnan ja -rahoituksen linjausten vaikutuksia on syytä aktiivisesti seurata. Ehdotettujen kvantitatiivisten mittarien lisäksi arvioinnissa tulisi pyrkiä hyödyntämään myös laadullisia mittareita. Seurannan osalta olisi hyvä päättää ajoissa, mitä aiotaan seurata ja mistä lähtötaso otetaan, jotta arviointi olisi hyödyksi ja riittävän monipuolista.

Mahdolliset huomiot TKI-toimintaympäristön kehittämiseen (luku 5)

Suomessa moni asia tapahtuu hallinnonalojen sisällä, mikä johtaa väistämättä päällekkäiseen toimintaan. TKI-politiikan hallinnonalojen välinen koordinaatioverkoston perustaminen on suositeltavaa poikkihallinnollisen yhteistyön edistämiseksi ja resurssien käytön optimoimiseksi.

Tietoon pohjautuvan päätöksenteon edistäminen on edellytys kestävän toimintaympäristön luomiselle niin elinkeinoelämässä kuin yhteiskunnassakin. Tälle toiminnalle on hyvin vähän osoitettuja resursseja VN TEAS-rahoitusinstrumentin lakkauttamisen jälkeen ja resurssit ovat alttiina valtionhallinnon säästötoimien vaikutuksille. Kestävää ja perusteltua päätöksentekoa edistävälle toiminnalle tulisi esittää rahoitusmalli.

Koivula Antti
Työterveyslaitos

Saarni Leena
Työterveyslaitos